

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HÖGSKOLAN FÖR SCEN OCH MUSIK

EN IMPROVISATÖR, TVÅ INSTRUMENT

Vad är det som bidrar till att det låter så olika?

Johan Moir

Examensarbete inom konstnärliga kandidatprogrammet i musik, improvisation

Poäng: 15 HP

Titel: En improvisatör, två instrument

Författare: Johan Moir

Termin och år: Vårtermin 2011

Kursansvarig institution: Högskolan för scen och musik

Handledare: Maria Bania

Examinator: Joel Eriksson

Nyckelord: Improvisation, Trumpet, Kontrabas

Abstract:

Johan Moir spelar kontrabas och trumpet och undersöker hur han förhåller sig till dessa olika instrumenten när han improviserar. Vad är det i instrumentens natur som tvingar en att improvisera på olika sätt? Vad kommer inifrån en själv och vad påverkas av instrumentet? Johan bearbetar i det här arbetet musikaliska parametrar och utgår hela tiden från sina egna tankar och reflektioner. På den bifogade CD skivan, kan man även lyssna till hans solokonsert på kontrabas och trumpet och även följa hans reflektioner av denna.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Analys	6
Register	6
Sound:	7
Dynamik:	8
Artikulation	9
Långa toner	9
Stora och små språng	10
Flera toner samtidigt	11
Fysik	11
Reflektion	12
Reflektion kring solokonsert	12
Del 1	12
Del 2	12
Del 3	13
Avslutande tankar	14
Källhänvisningar	15
Bilaga:	
CD skiva	
Johan Moir Solokonsert Högskolan för scen och musik 13 april 2011.	

Inledning

Det här arbetet kommer att bearbeta vad det är som bidrar till att man improviserar olika på olika instrument. Jag är trumpetare från början men har omskolat mig till att framförallt vara kontrabasist och har upptäckt att jag improviserar väldigt olika på dessa olika instrument. Frågan har då dykt upp hos mig vad som är mig själv i mitt improviserande samt hur jag förhåller mig till att jag har olika instrument i handen. Jag undrar hur jag påverkas av instrumentens olika möjligheter och begränsningar och vad det ger mig för hinder samt möjligheter som improvisatör.

Jag har en pappa som är jazzpianist, en bror som är jazztrummis och min mamma sjunger. I den omgivningen blev det naturligt för mig att börja med musik tidigt.

Jag började spela trumpet i kommunala musikskolan när jag var nio år gammal. Trumpetspelandet tog mig vidare till Södra Latins gymnasium, där jag på allvar fick upp intresset för improvisation. Det var även på Södra Latins gymnasium som jag började ta mina första kontrabaslektioner, då som biinstrument.

Efter Södra Latin blev det folkhögskola två år innan jag kom in på Musikhögskolan i Göteborg. Under den här tiden hade jag som huvudfokus att spela trumpet, men spelade även mycket bas vid sidan om.

Under andra året på musikhögskolan började jag mer och mer fokusera på bas, vilket innebar att jag bytte ut mina trumpetlektioner till baslektioner. De senaste två åren har jag mestadels haft mitt fokus på basen, men även haft kvar trumpetten lite vid sidan om.

Det här arbetet kommer att ta upp vad det är som bidrar till att man improviserar olika på olika instrument? Att man gör det är självklart, men vad är det i instrumentens natur och olika musikaliska parametrar som gör att man förhåller sig på olika sätt, till olika instrument, när man improviserar?

Idén till det här arbetet uppkom av en slags frustration över att det kändes som att jag hade tappat en del områden i mitt improviserande när jag bestämde mig för att satsa på kontrabasen istället för trumpet. Jag ville undersöka närmare vad det berodde på och se hur jag bättre kunde komma förbi vissa av de hindren. Målet är att hitta någon röd tråd som lyser igenom mitt trumpetspelande respektive kontrabasspelande. Jag vill försöka belysa olikheterna och likheterna och försöka använda mig av de resultaten som jag hittar för att kunna lära mig att utnyttja de fördelar som finns på de båda instrumenten bättre.

För att komma fram till materialet i det här arbetet har jag utgått mycket från min egen erfarenhet och mina egna tankar och reflektioner som uppkommit under de senaste åren. Jag har utgått från trumpetten och kontrabasen, eftersom det är de två instrumenten jag känner bäst och där jag utifrån mina egna erfarenheter kan reflektera kring varför jag tror att man improviserar olika på olika instrument. Jag har lyssnat en del på gamla inspelningar, både på trumpet och bas. Jag har även förberett mig, på både bas och trumpet, inför solokonserten som vi hade nu i våras. Solokonserten blir för mig kopplad till det här arbetet eftersom jag där både spelar trumpet och kontrabas. Jag har även läst i *The New Grove Dictionary of Music & Musicians* (1980) om övertoner, harmonikens historia, samt om hur ljud uppstår.

Analys

Jag kommer på de närmaste sidorna att ta upp olika musikaliska parametrar och titta närmare på hur trumpet, respektive kontrabas, förhåller sig till dessa.

Jag vill undersöka hur dessa musikaliska parametrar både begränsar och styrker mig på olika sätt på de olika instrumenten. Jag kommer även att referera till ljudexempel från min solokonsert, som ni som läsare kan lyssna på genom den bifogade CD skivan.

Register

En uppenbar skillnad är att trumpet och kontrabas har helt olika register. Detta påverkar bland annat hur jag förhåller mig till ackord när jag improviserar.

Basens register sträcker sig från kontraoktavens E till ungefär lilla oktavens g (kan potentiellt spela ännu högre), vilket ger den ett register på åtminstone tre oktaver. Trumpetens register startar två oktaver längre upp, på lilla oktavens e och sträcker sig sedan till åtminstone tvåstrukna oktavens Bb.

Basinstrument har sedan barocken traditionellt sett styrt harmoniken i musiken genom olika system som basso continuo, där basen alltid spelade grundton eller basso fondamentale, där basen inte endast spelade grundtonen utan även använde sig av andra ackordstoner som rot för att få en mer linjär basgång” (*The New Grove Dictionary of Music & Musicians* (1980) vol. 10, ”harmony”)

Kontrabasens låga register gör att den oftast står för en ton, som de andra tonerna som spelas ovanpå refererar till. Detta gör att man som basist har stor möjlighet att styra harmoniken men det gör det också känsligt vilka toner man använder när man improviserar, eftersom de kan ändra karaktären helt på ackordet.

Vissa toner i lägre registret kan även bli väldigt känsliga och upplevas som att de krockar med ackorden. Detta gör att man får välja sina toner väl. Varje ton, som spelas på respektive instrument, har en egen övertonsserie. Det är den övertonsserien, tillsammans med anslaget, som ger instrumentet dess karaktär. En låg ton har fler hörbara övertoner för det mänskliga örat än en högre ton, eftersom människans hörsel är begränsad. Vissa intervall kan därför vara känsliga i lägre register och upplevas som att de krockar, medan när samma intervall spelas i ett högre register upplever man inte det som att det krockar på samma sätt.

För att komma förbi det här när man improviserar på bas väljer man oftast att spela högre upp i registret, men på grund av kontrabasens begränsade register kommer man ändå inte så högt upp.

Jag upplever att när jag spelar trumpet har jag en fördel av att vara i ett högre register, där toner på grund av färre hörbara övertoner, inte upplevs som att de krockar lika lätt med till exempel ett pianoackompanjemang.

Sound

Soundet är nog för mig där det mesta av personligheten sitter hos musikern. Som jazzmusiker pratar man väldigt mycket om att hitta ett personligt sound. När man pratar om sound kan man ibland göra det liktydigt med personligheten hos en musiker, men i det här sammanhanget menar jag framförallt klangfärgen på instrumentet. Alla de största i historien har haft sitt eget sound till exempel Miles Davis, Charlie Haden, Chet Baker, Charles Mingus, Kenny Wheeler.

Alla instrument har sin unika klangfärg, som gör att man hör att det är det instrumentet som spelas, men inom samma instrument grupp finns det massor av olika sätt att styra klangen på instrumentet. Det finns även möjligheter att spela ett instrument på ett sådant sätt så det knappt låter som det instrumentet längre. Ett exempel på det är trumpetaren Arve Henriksen, som haft en shakuhachi flöjt som en av sina största förebilder när det gäller att hitta sitt personliga sound.

(http://www.arvehenriksen.no/press/RCD2021_PT.pdf)

På trumpet formas soundet med hjälp av läpparna och resonansen som uppstår från munhålan. Tonen leder sig sedan vidare ut genom instrumentet som en förstärkare. Trumpet är ett väldigt övertonsrikt instrument när det spelas med full klang och styrka och det finns stora möjligheter att experimentera med klangfärg och att styra klangfärgen på olika sätt.

När man spelar kontrabas pizzicato, har man en ton som inte fullt utnyttjar de övertonerna som finns i instrumentet, medan när man spelar med stråke får man en ton som är minst lika övertonsrik som en full klang på trumpet "(*The New Grove Dictionary of Music & Musicians* (1980) vol. 10, 23 "harmonics, sound")

När man spelar pizzicato på kontrabas sitter attacksoundet i högerhandens anslag, där man kan höra mycket personlighet, men kanske allra störst möjlighet att påverka soundet har man genom vänsterhandens vibrato och smidighet.

På både kontrabas och trumpet ser jag soundet som extremt viktigt. Dels att hitta ett eget, personligt, varmt sound, men även att kunna bryta av och variera det på flera olika sätt.

På trumpet har jag övat mycket långa toner för att få ett fullt sound, men också lekt med att förvränga tonen och komma bort från den klassiska trumpettonen. För att uppnå detta har jag dels jobbat med att få in mer luft i tonen (*impro 1, 5:05*), och spela så svagt så det knappt hörs, eller att spräcka upp och förvränga tonen (*Impro 1, 8:15*), för att skapa ett speciellt sound som jag var ute efter. Jag har också lekt med att spela olika luftsounds och använda ventiltryckningarna för att ändra soundet på luften som kommer ur instrumentet. (*impro 1, från början*). En annan sak jag lekt med är att trycka ner ventilerna halvvägs för att på det sättet förvränga och ändra soundet på en ton.

En idé jag jobbat efter var att försöka spela bara en ton på så många olika sätt som möjligt. (*impro 1, 5:05*)

På bas har jag fokuserat mycket på anslaget i högerhanden, att få det med den tonstyrka och precision, som jag vill ha. Vänsterhanden jobbar jag med att få en bra flexibilitet och ett varierat vibrato.

När jag använder stråke när jag spelar kontrabas utökas mina möjligheter att få till olika sounds. Med hjälp av stråken kan jag antingen spela lent och vackert eller hårt och kargt. Jag kan spela legato eller spela korta aggressiva staccatoliknande rytmer. Jag har jobbat med att hitta olika sounds genom att spela på andra ställen på kontrabasen än att spela på strängarna. Jag har spelat på kroppen på basen med stråken, antingen ganska svagt (*impro 2, början*) eller dragit lite snabbare och tryckt hårdare på kroppen med stråken så kan jag få fram ljusa övertoner (*impro 2, 1:17*) Jag har även experimenterat med att spela på sadeln (*impro 2, 3:25*) Jag har spelat under basen på det som håller fast sadeln (*impro 2, 2:25*) samt under stallet på strängarna på kontrabasen (*impro 2, 4:00*)

När ni lyssnar på den bifogade CD skivan märker ni att på både bas och trumpet finns det stora möjligheter för mig att leka med soundet och ta det bort från hur man tycker att en bas eller trumpet ”ska” låta.

När jag spelar pizzicato på bas, så upplever jag det ibland som begränsande att inte kunna styra klangfärgen precis som jag vill. När jag däremot spelar med stråke blir det mer likt som att spela trumpet och jag får en större möjlighet att leka med olika sounds.

Dynamik

Trumpeten har en stor dynamisk spännvidd. Många förknippar trumpet med starka höga toner, liknande fanfarer. Trumpeten har även en förmåga att smeka fram toner, att spela så tyst så att det knappt hörs.

Kontrabasen upplever jag ibland som ett dynamiskt begränsat instrument, eftersom instrumentet i sig inte är så ljudstarkt, trots en stor kropp. Detta beror också på vilken stränghöjd som man har. Högre stränghöjd innebär att en starkare, hårdare och mer kompakt ton kommer ut ur basen, medan en lägre stränghöjd ger en svagare, mjukare ton med längre efterklang.

Jag själv har en relativt låg stränghöjd. Stränghöjden, tillsammans med typen av strängarna jag har, innebär att jag i ensemblesituationer nästan alltid måste förstärka upp basen. På trumpet kunde det vara väldigt starkt i ett ensemblerum, men man trängde nästan alltid igenom.

Denna stora dynamiska spännvidd är något jag märker att jag ibland saknar i mitt basspelande jämfört med trumpetspelandet. Jag vill även ofta ta i mer än vad som är bra för basen när jag spelar bas, vilket ibland ger en överspelad, spräckt ton, som kan vara bra som en effekt, men kanske inte det man vill ha som utgångspunkt.

Istället får man försöka ta ner dynamiken, lära sig hantera spela basen svagare, och sedan utgå från den dynamiska spännvidden man kan få därifrån. Utifrån denna dynamiska spännvidd kan man sedan förstärka ljudet, för att komma upp i dynamik.

Med hjälp av bra teknisk utrustning till basen kan jag komma förbi en del av de dynamiska ”problemen”. Jag har investerat i en kondensator mikrofon, som fastsätts på kontrabasen samt en kontaktmikrofon. Tillsammans blandar jag dessa två mikrofoner, in i en förförstärkare, som jag sedan kopplar vidare till min förstärkare. Genom den här kedjan av utrustning har jag lyckats närma mig ett uppförstärkt akustiskt ljud som jag känner mig relativt nöjd med.

Artikulation

När man spelar trumpet sätter man an tonen med tungan. Att utveckla en god artikulationsteknik är något som är viktigt. I den klassiska trumpetskolan ägnas väldigt mycket övande åt den här biten och man jobbar även med speciella artikulationstekniker som dubbeltunga och trippeltunga.

Som jazztrumpetare är man inte alltid lika noga med den här biten. Jag själv spelar ofta legato, alternativt stöter varannan, var tredje ton, eller var fjärde ton, framförallt när det blir snabbt, och låtar istället bestämda ventiltryckningar stå för rytmiseringen.

Trumpet har bra möjligheter att spela legato. Eftersom tonen helt kontrolleras av luft kan man genom att bara ändra luftflödet och knapptryckningar, spela långa fraser av legatospel.

På basen kommer artikulerandet från högerhanden, antingen genom någon av fingrarna i högerhanden eller att man använder stråke.

Att utveckla en god högerhandsteknik är otroligt viktigt. Stor del av kontrabasistens sound sitter i anslaget vid strängarna. Eftersom bas ofta är ett ackompanjerande rytminstrument, så krävs det en tydlighet i anslaget och artikulationen.

När man spelar pizzicato på kontrabas kan man spela legato genom att slå an en ton med högerhanden och låta de andra slås an med vänsterhanden. Du kan även spela ”fusk”legato genom att slå an varje ton med högerhanden, fast så diskret och lätt så att det nästan låter som legato men eftersom du hela tiden måste slå an tonerna igen så innebär detta att du hela tiden hör anslaget.

När man använder stråke på kontrabas så spelar man ofta legato. Jag skulle vilja utveckla min stråkteknik ytterligare för att kunna använda legatospel mer för att få en mjukhet i fraseringen när jag improviserar på bas. Genom att utveckla mitt stråkspel kommer jag antagligen även få ett tydligare och bättre pizzicato spel.

På trumpet spelade jag ofta legato, medan på bas blir det oftast mer rytmiskt. Jag är dock glad att jag genom att spela bas har fått en tydligare rytmik i mitt improviserande.

Långa toner

När man spelar kontrabas pizzicato tillkommer det en begränsning som även finns på andra stränginstrument, nämligen att när du slår an en ton så är den kraftigast vid anslaget och dör sedan ut mer och mer. Basens inställningar, framförallt stränghöjd, påverkar också hur lång ton du har kvar i instrumentet men faktum kvarstår att tonen endast blir svagare och svagare. Elgitarrister brukar komma förbi det här genom att använda volympedal för att kunna starta en ton svagt och göra den starkare.

När jag spelar kontrabas pizzicato upplever jag detta som en av de största begränsningarna. Ett annat sätt att komma förbi detta är att spela med stråke, som instrumentet egentligen är byggt för att spelas med. Då ges möjlighet till att frasera toner och dynamiskt bygga de på ett helt annat sätt än när man spelar pizzicato.

På trumpet känner jag att en av de bästa sakerna man kan göra är att börja en lång ton svagt och sedan få den att växa, och detta är som sagt något som jag ibland saknar i mitt kontrabassspelande.

Jag märker när jag lyssnar på solon som jag spelat på trumpet respektive kontrabas, att detta tvingar mig att improvisera på olika sätt. På trumpet använder jag ofta mer långa toner och leker med klangfärgen och dynamiken på dessa toner, medan på bas gör jag inte så mycket med klangfärgen förutom att tillsätta vibrato. (*Jämför impro 1-5.05 med impro 3 från början*) Jag brukar även spela mera rytmiskt och med mer korta toner på kontrabas än trumpet, även om den här inspelningen jag hänvisar till tyvärr inte visar det så tydligt.

Stora och små språng

Kontrabasen ger stora möjligheter till stora språng eftersom det är en kvart mellan varje sträng. Från den lägsta strängen E, till högsta strängen, G, är det en liten decima.

På grund av denna uppbyggnad kan du spela rakt över strängarna i samma positionsläge, utan att behöva göra alltför stora förflyttningar med handen. Det här kan man använda till att göra många intressanta fraser med stora språng samt att spela flera toner samtidigt och bilda intervaller och även ackord. Det här ser jag som en stor fördel på bas och ger även unika möjligheter om du ska spela instrumentet helt ensamt.

Om trumpeten inte skulle ha några ventiler, skulle man endast kunna spela den så kallade "naturtonserien". På en Bb trumpet skulle det innebära att du endast skulle kunna spela, Bb, F, Bb, D, F, Ab, Bb, C, D, E, osv uppåt, enligt naturtonseriens lagar. Som du märker, blir det närmare och närmare mellan tonerna ju högre upp man kommer.

För att kunna spela närliggande toner i lägre register uppfanns ventiltrumpeten. Ventilerna sänker naturtonserien med antingen en liten sekund, stor sekund, eller liten ters. Genom att kombinera olika ventiltryckningar kan du då komma åt alla toner i den kromatiska skalan. Denna konstruktion med ventiler gör att det är relativt lätt att spela kromatiskt och närliggande språng, men om du däremot ska spela stora språng, ändrar du istället tonerna med lufttrycket, vilket kan vara svårare att kontrollera.

Om man lyssnar på ett trumpetsolo jag gör (*impro 3, 2:25*) så märker man att det är mycket näraliggande intervall med mycket skalor upp och ner, och även ofta snabba löpningar och kromatik. Lyssnar du på många trumpetare är det ofta såhär de spelar.

Att spela stora intervall var en sak som jag hela tiden försökte utveckla när jag spelade trumpet. Jag använde mig rätt mycket av kvarter, kvinter och sexter. Mycket av den inspirationen fick jag av en trumpetare som heter Kenny Wheeler som spelar väldigt mycket stora intervall.

Flera toner samtidigt

På både bas och trumpet brukar jag improvisera solostycken helt själv.

På bas har man en stor fördel av att man kan spela flera toner samtidigt. En sak som används ofta är att spela grundton och ters i oktaven över. Du kan även spela hela ackord, men aldrig spela mer än fyra toner samtidigt, på grund av att det bara finns fyra strängar. Lyssna gärna på improvisation 3 på den bifogade CD skivan, där jag först improviserar och använder mig av att spela flera toner samtidigt. Sedan spelar jag ett tema av Charlie Haden som heter For Turiya.

Arrangemanget på den låten har Charlie Haden själv gjort och jag har mer eller mindre tagit det rakt av, men det är ett fint exempel på hur man kan använda sig av två toner samtidigt för att få en ackordskänsla över stycket.

Även på trumpet är det möjligt att spela flera toner samtidigt, genom olika slags okonventionella tekniker såsom till exempel "multiphonics". "Multiphonics" innebär att man spelar en ton på trumpet, och sjunger en annan (förslagsvis en ters ovanför) så splittras tonen och något som kan likna ackord bildas. En annan teknik man kan använda är att "spräcka" tonen med läpparna, så att det då bildas flera andra toner. De här både teknikerna använder jag en hel del när jag spelar fri improvisation, och det har varit ett mål att kontrollera de helt. (*impro 1, 8:12*)

Fysik:

Både kontrabas och trumpet är instrument som kräver väldigt regelbunden övning, på grund av att man lätt tappar den tekniken man byggt upp om man inte håller igång.

På trumpet behöver man ansiktsmuskler (embouchyr) samt en god andningsteknik. På bas krävs det tåliga fingrar samt en vänsterhand som orkar trycka ner strängarna.

Jag upplever att på både trumpet och bas tappar man sin finteknik väldigt fort

På trumpet byts ansiktsmuskulaturen ut väldigt fort och fattar direkt när du inte övar att den kan slappna av mer. På basen tappar man lätt tydligheten i högerhanden, samt även intonationen och smidigheten i vänsterhanden.

På trumpet hade jag stora problem med min andning på grund av att jag är astmatiker. Detta var en av de största anledningarna till att jag bytte till bas och lade trumpeten åt sidan ett tag. På bas har jag haft problem med handleder, spänd nacke och arm.

Reflektion

Reflektion Solokonsert:

Parallellt med det här arbetet har jag förberett min solokonsert, som är en obligatorisk del av kursen ”Konstnärlig Fördjupning”, där man har Anders Jormin som huvudlärare. När man går första året på improvisationsmusikerlinjen ska man ha en solokonsert på ca 10 minuter och när man går tredje året har man en solokonsert som är 30 minuter.

På grund av min bakgrund som trumpetare bestämde jag mig relativt snabbt att jag ville göra min solokonsert på både trumpet och bas. Anledningen till att jag ville det var också med tanke på det här arbetet, så att jag kunde anknyta solokonserten som en del av det. Jag kommer i det här kapitlet att göra en liten reflektion av solokonserten och ni som läsare kan lyssna igenom den på den bifogade CD skivan.

Min solokonsert bestod av tre delar. Den första delen var en improvisation på trumpet, den andra var en improvisation på bas och den tredje delen var en improvisation runt en låt som heter ”For Turiya” som är skriven av Charlie Haden.

Del 1

I den här improvisationen så hade jag en tydlig idé vad jag skulle jobba med. Jag hade som idé att börja med luftljud och att de skulle ändra karaktär genom att man trycker ner ventilerna olika mycket. Målet var att jobba med små förändringar i soundet och låta det växa utifrån det. Improvisationen skulle sedan leda vidare till att spela luftiga toner på trumpet och långsamt förändra övertonerna på soundet genom att trycka ner ventiler halvt och ändra resonansen i munhålan. Som en tredje del av den här improvisationen ville jag få en mer tonal synvinkel samt även experimentera med att ”spräcka” upp tonen, för att få olika ljud där det låter som man spelar flera toner samtidigt.

Om man lyssnar på improvisationen tycker jag att jag fått ihop en bra improvisation utifrån de här ramarna. Det är lite synd att ljudkvaliteten inte är den bästa och inte får med alla detaljer i det jag spelar, samt att det är väldigt mycket folk som går in och ut ur lokalen i början av improvisationen, men annars känner jag mig nöjd med resultatet. Jag tycker att jag lyckas behålla ett lugn i improvisationen och lyckas få ihop de olika delarna på ett naturligt sätt.

Del 2

Idén bakom den här improvisationen uppkom först i en slags frustration över att jag inte lyckades få fram olika sounds på samma sätt på bas som jag fick på trumpet. Jag använde en hel helg till att endast experimentera med att försöka göra alla möjliga sound på basen med hjälp av stråke, men utan att spela på strängarna på ett konventionellt sett. Jag spelade på kroppen på basen, på sadeln, på stackeln och alla andra möjliga ställen för att utforska vad mitt instrument kunde göra. Jag använde även strängarna nedanför stallet. Det enda jag undvek var att spela på strängarna på ett vanligt konventionellt sett.

Den här improvisationen blev som ett resultat av den egna forskningen. Jag hade som plan att jag skulle "vandra" mig runt på olika ställen på basen. På ett sätt kan man kalla den här improvisationen mer som en komposition än en improvisation eftersom mycket var förutbestämt redan innan, men å andra sådan så var planen öppen och jag följde den inte exakt och jag hade heller inte bestämt hur länge jag skulle stanna på de olika delarna.

Jag tycker det mesta med den här idén blev bra, men om jag ska vara lite självkritisk tycker jag att jag kunde ha hållit på med de olika delarna lite längre för att bygga vidare på de idéerna som uppstod. Kanske blev jag stressad eller kanske tänkte jag helt enkelt inte på det. Tanken var att improvisationen skulle vara närmare 10 minuter men slutresultatet blev drygt fem minuter. Även det tyder på att jag kanske blev lite stressad. När jag repeterade den här improvisationen/kompositionen brukade den alltid vara närmare 10 minuter lång. Även på den här improvisationen är det tyvärr inte den bästa ljudkvalitén vilket gör att många av de små detaljerna i ljudet försvinner, framförallt i början av improvisationen.

Del 3

Som en tredje del kände jag att jag ville kombinera att spela både trumpet och bas. Jag letade efter något bra sätt att få de att smälta ihop på. Eftersom det är fysiskt omöjligt att spela båda instrumenten samtidigt, så använde jag mig av en loopstation.

Jag började stycket med en improvisation, som sedan ledde till ett tema av Charlie Haden som heter "For Turiya" som jag sedan loopade in i loopstationen. Sen tog jag upp trumpeten och improviserade över den här loopslingan som gick runt om och om igen. Jag avslutade alltihop med att sjunga temat en gång tillsammans med loopen, och sedan en gång utan.

Jag tycker resultatet blev lyckat. Det var kul att få in flera delar av mig i en och samma låt. Jag fick både improvisera på bas och på trumpet och sedan även avsluta med att sjunga. Trots att jag inte är någon van sångare kände jag att jag kunde fylla orgelsalen med min stämma. Det var en härlig känsla och en härlig atmosfär i hela rummet.

Avslutande tankar

Olika musikaliska parametrar, som jag har påpekat, påverkar hur man improviserar med olika instrument i handen. Fysiska förutsättningar, vilken teknisk nivå man håller på de olika instrumenten påverkar också.

Jag tror att hjärnan hela tiden anpassar sig efter vilket instrument man har i handen. Att fraser och idéer byggs från vilket hantverk du har att göra med.

Jag tror även att man kan höra personlighet ”genom” olika instrument. Jag märker att allteftersom jag utvecklar min teknik på bas, blir mina fraseringar och idéer mer och mer likt som det var på trumpet och jag kan höra mer av mig själv i mitt improviserande. Även när jag spelar på piano eller improviserar på sång så upplever jag samma sak. Jag upplever att det finns någonting bakom instrumenten, något som är det innersta i mig och som går igenom basen, trumpet, pianot eller sången.

För mig är närvarandet i musiken och funktionen som du har i musiken viktigare än vilket instrument du spelar. Jag är av den bestämda uppfattningen att det är möjligt för en människa med begränsad kunskap på ett instrument att ändå göra fantastiskt musik.

Det finns flera intressanta aspekter som man skulle ha kunnat ta med i det här arbetet men som inte finns med på grund av begränsat utrymme och tid.

Jag skulle gärna undersöka de psykologiska aspekterna av improviserande. Vad är det i hjärnan som händer när vi improviserar? Var kommer alla idéer ifrån?

Man skulle även kunna intervjua fler människor som spelar olika instrument och få deras synpunkt hur de upplever att de spelar olika på de olika instrumenten.

Jag kanske inte har lyckats besvara frågan vad det är som gör att folk improviserar olika på olika instrument men jag har visat genom mina egna erfarenheter på bas och trumpet att jag improviserar olika och även påvisat hur de olika fysiska förutsättningarna på instrumenten påverkar det som jag kan göra, respektive inte kan göra på de olika instrumenten.

Källhänvisningar

The New Grove Dictionary of Music & Musicians (1980) vol. 10 och 23,
ed. Stanley Sadie. London: Macmillan Publishers,
uppslagsord harmonics, harmony och sound.

Arve Henriksen:

http://www.arvehenriksen.no/press/RCD2021_PT.pdf (1/4 2011)

Ljudexemplen

Solokonsert 13/4 2011 Ohlinsalen, Högskolan för scen och musik

Spår 1.

Improvisation 1

Spår 2

Improvisation 2

Spår 3

Improvisation 3 (Improvisation runt "For Turiya" av Charlie Haden)